

מה יקרה אם?

נעמה הנמן

הקירות בסטודיו של ניתאי חלופ גבוהים, מתנשאים למעלה, לבן מלוכלך, פה ושם עקבות קידוחים. מרצפות טרצו ישנות קטנות, כתמי צבע, עליהם מעט רהיטים, שולחן, מדפים עמוסים ברזלים. על הקיר הצפוני חלונות גדולים, בבוקר תצבע השמש את הסטודיו באור בוהק שבמהלך היום יבהיר. יש כיסא משרדי אחד, שמטייל בין החלקים השונים. ובאמצע חלל ריק.

החלל הריק לובש תפקידים מתחלפים. לרגע הוא אתר בנייה: תבניות עץ מלוכלכות עומדות במרכזו מוכנות ליציקה, שקיות מלט נשפכות לאמבטיה שחורה, דליי מים מתערבבים, מוטות ברזל ופיגמנטים מוכנסים לתערובת הבטון, נוסחאות מפוזרות על דפים, משקלים מחושבים. ברגע אחר הוא ארכיון: גופי בטון גיאומטריים בגווי פסטל מורדים ממדפים, ממוינים לסדרות, מוצבים על הרצפה בשורה ארוכה. באור שונה הוא לובש פני חדר חזרות, רגע לפני שעולים לבמה, גוף מורם מקצה אחד ומועבר למרכז החלל, גוף אחר לידו נשען על גוף אחר דומה לו, בודק את אחיותו. אחד מטפס לגובה על יחידה שניה, ריבוע בטון על רגלי עץ אזדרכת מתרגל יציבות, מטבע מאון מלבן מתנדנד.

בדיאלוג הפותח בינו לבין גופי העבודה, מגלם חלופ את היוצר. הוא עוסק בבריאת הגופים שלו מאפס, רושם ומתכנן את הצורה והמבנה, מתוך תנועה פנימית הוא מחבר בין חומרים וכמויות. הגמישות היא מרכיב חשוב במלאכת הרכבת העבודה אבל הוא פועל תוך כדי ידיעה - אם לא יחושב נכון לא יעמוד הגוף במרכיבים ובצורה. בשביל לשחרר את החיים מתוך החומר המינונים צריכים להיות הן מדויקים והן מפתיעים.

בסיפור הקדום ביותר, היצור הראשון שנברא מחומר, האדם הראשון, נוצר מעפר. מאז כל הדמויות בסיפורים המקבלות מהאדם היוצר אותם רוח חיים, מתחילות מחומרים גולמיים. בעליית גג של בית הכנסת מפסל הרב גולם מחימר עם אותיות קדושות, בבית מלאכה יושב סבא ומגלף ילד מעץ, בפנסיון ישן מערבת הדוקטור בין חלקי גופות וחומרים כימיים ליצירת מפלצת.

כך חלופ, קודם יוצר בחומריות מסיבית אלמנטים גיאומטריים מוכרים, ורק אחר כך בהצבתם עובר להפיח בהם רוח חיים. הבטון המזוהה עם כובד, חוסר גמישות ומסיביות מקבל בחלל הגלריה קלילות וריחוף, הוא מתחפש ונצבע בצבעים עדינים ורכים המייצרים הרמוניה ורוגע לצד המתח הקיים במנחים. כבר במבט ראשון קל לזהות בפסלים מאפיינים ותכונות חיים: העבודות דקות ומתנשאות באצילות כלפי מעלה, הן עדינות ופגיעות ומבקשות אחת מהשנייה נחמה. הן ביישניות וצנועות ומעט כנועות, נדמה כי עוד רגע לא יצליחו להחזיק את עצמן יותר ויבקשו להתמוזג עם הבלטות הקיימות ברצפת הגלריה.

בגישתה הפיזית ובפרט בעבודת המחול Figure a Sea שיצרה הכוריאוגרפית דבורה היי, היא מעניקה לרקדנים את האפשרות לנהל בעצמם את מרחבי התנועה שלהם. דרך שהייה ארוכה משותפת בסטודיו, היא בונה את המעטפת, מייצרת את התנאים, מגדירה את גבולות הגזרה ומטמיעה בהם את הממדים הקיימים בה. תוך שהייה ארוכה משותפת בסטודיו. כשיעלו הרקדנים על הבמה יצא הגוף לרפלקציה עצמית אשר נעה בחלל כישות עצמאית זורמת ועממית. מה יקרה אם? היא שאלת המפתח בעבודתה, המאפשרת לרקדנים וליצירה להפוך לים של אינספור אפשרויות. הלמידה והנפרדות ממנה מייצרת חופש אמיתי ויוצרת עבור הצופה יכולת התבוננות על מגוון של מקרים חולפים, סינכרוניים, נקודות מפגש וחיבורים המייצרים גם עבודה אלמנט של הפתעה.

עבודות הבטון המוצגות ב"וסיפורים אחרים" מייצרות גם הן ריקוד של אמנות אנושית. היצורים הפסליים בחלל הגלריה, טעונים בדנא של היוצר הנופח בהם רוח, קמים על יוצרם ויוצאים לדרך חדשה תוך נפרדות מהמקור לצד דיאלוג וקולקטיביות משלהם. בין אם ההנחה שהכל אפשרי, ובין כה וכה יצאו העבודות לעצמאות משל עצמן, נותר לחלופ להיות עוד גוף בתוך אסופת הגופים שיצר. הוא כבר לא ההורה הצופה מלמעלה, אלא לוקח חלק פעיל בעולם החדש שנברא. הוא מזיז את הגופים

ומייצר העמדות שונות ההופכות להיות פרדיגמות העומדות בפני עצמן. זהו מרחב דינמי של קשרים – היצורים מבקשים אחיזה בקירות הגלריה, ברצפה, נשענים ותומכים אחד בשני. כל חיבור של כמה פסלים מייצר סיפור חדש אשר עלול להשתנות בהצבה הבאה בהתאם לרקדנים, לזמן, למיקום ולמרחב. נדמה כי גם אם נרצה לעצור את הסיפור, את המחול, אין לדבר סוף.

בעוד תנועה תלויה במרחב של זמן, מתרחשת וחומקת, חלופ ברגישות רבה מצליח להבחין בשברירית השנייה בה מתרחשת הפעולה ולהקפיא אותה. אך בו זמנית, בעזרת הצופה המשוטט בגלריה ומקיף את הפסל, האוריינטציה של החלל משתנה והגוף הסטטי זוכה להמשכיות. בכך הוא מקליל ברגע את הפסל היצוק הכבד, מרחיב את מנגנון הפיסול ומאפשר לו להיות ספונטני ואקטיבי.

באסופת סיפורים, שם הסיפור עליו נקרא הספר אינו בהכרח הסיפור החשוב והמרכזי ביותר. בהבנה עמוקה וחיבור רגשי לחומר ולפוטנציאל הגלום בו, חלופ מאפשר גם לנו לראות מבעד לחומר את הסיפורים המינוריים והפשוטים. הוא חושף אותנו לצורך בזולת, לשבריריות ולסדקים, מדגים לנו היפרדות לצד הכלה ומאפשר לנו לדמיין את המערכה הבאה.